

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра філософії права та юридичної логіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРСВ
2022

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статус дисципліни – вибіркова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – Магістр
Галузь знань – 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність – 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма – Публічне управління та адміністрування
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова викладання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2022

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ганна ПЕТРОВА – доцент кафедри філософії права та юридичної логіки,
кандидат філософських наук;

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри філософії права та юридичної логіки НАВС
протокол від 01 вересня 2022 року, № 1

Завідувач кафедри філософії права
та юридичної логіки

(підпис)

Олег ПАВЛИШИН

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ
протокол від 06 жовтня 2022 року, № 1

Голова науково-методичної ради _____
(підпис)

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _).

протокол засідання кафедри від
_____.____.202_ № ____
Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від _____.____.202_ № ____
Голова НМР

Олег ПАВЛИШИН

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _).

протокол засідання кафедри від
_____.____.202_ № ____
Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від _____.____.202_ № ____
Голова НМР

Олег ПАВЛИШИН

Станіслав ГУСАРЄВ

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є моральна свідомість особи, моральний вимір професійної діяльності органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, моральні відносини у професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етичні засади діяльності психолога» є: сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти почуття професійного і громадянського обов'язку, гуманності, толерантності, поважного ставлення до закону, чесності, патріотизму та інших моральних якостей, необхідних професіоналам при виконанні службових завдань; ознайомлення з теоретичними основами професійної етики; вивчення і систематизація основних етичних категорій; ознайомлення з особливостями прояву морального чинника у професійній діяльності; вивчення проблеми морального вибору і моральних конфліктів у професійній діяльності; формування навичок і знань ділового спілкування і службового етикету; набуття здатності орієнтуватися в основних напрямках і течіях сучасної етики, їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини.

Конкретні завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння філософсько-методологічного змісту категоріально-понятійного апарату навчальної дисципліни з метою його застосування в практичній діяльності;
- ознайомлення з основними напрямками і течіями сучасної етики, їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини;
- вивчення вимог основних нормативно-правових актів у сфері професійної етики;
- дотримання основ службового етикету і форми ділового спілкування.

Пререквізити: філософія управління, психологія управління, українське ділове мовлення. Мистецтво публічного виступу.

Постреквізити: стратегія проведення переговорів, розробка та прийняття управлінських рішень, кваліфікаційна робота магістра.

Загальна компетентність, якою повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності :

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

Програмні результати навчання:

РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	кcf	д/б	кcf
Кількість кредитів ECTS – 2	рік підготовки			
	Семестр			
Загальна кількість годин – 60	Лекції			
			2	2
	Семінарські			
			4	4
	Практичні			
			2	2
	Самостійна робота			
			52	52
	Вид контролю			
		залік	залік	

3. Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	Всього	у тому числі			
л		с	пз	ср	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення.	22	2	2		18
Тема 2. Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель.	20		2		18
Тема 3. Культура професійної діяльності та імідж професіонала.	18			2	16
Усього годин	60	2	4	2	52

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення

Питання до семінарського заняття

1. Етика, мораль, право і політика: спільне і відмінне.
2. Інституційна регуляція суспільного життя: теорія «суспільного договору», правові засади взаємодії держави і громадянського суспільства.
3. Професійна етика як історичне і загальнокультурне явище: традиційні основи і модерні виклики.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Сформулюйте потребу в унормованості і передбачуваності будь-якого виду соціальної взаємодії.
2. Яким чином законодавство може впливати на формування морально-правового простору країни? Наведіть приклад.
3. Яким викликам суспільства зобов'язана своєю появою професійна етика?
4. У чому полягає основна відмінність норм професійної етики від загальноетичних норм, на Ваш погляд?
5. Що таке гуманізм?

Тема 2. Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель

Питання до семінарського заняття

1. Державна служба як покликання і професія.
2. Добросовісність як інтегральна якість особистості публічного службовця.
3. Толерантність як професійно-етична характеристика публічних службовців.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Як на Вашу думку, які обставини впливають на людину при виборі майбутньої професії?
2. Сформулюйте критерії професійної придатності до професійної діяльності публічного службовця.
3. Хто такий «професіонал»? Чи будь-який професіонал може бути вчителем?
4. Чи відрізняються принципи та цінності професійної етики публічного службовця і загальнолюдської моралі?
5. Розкрийте суть етичної проблеми: свобода людини у «відкритому» суспільстві:
  - а) свобода як право кожної людини за народженням;
  - б) свобода і небезпека нерозуміння її цінності.

Тема 3. Культура професійної діяльності та імідж професіонала

Питання до практичного заняття

1. Етичні кодекси та їх роль у діяльності публічних службовців.

2. Норми ділового етикету як вихідна складова культури професійної діяльності.

3. Імідж і репутація професіонала.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Які особливості індивідуальної культури, на Ваш погляд, особливо ускладнюють взаємодію між людьми? Обґрунтуйте власну позицію.
2. Що таке культура мовлення публічного службовця, яке значення має вона у професійній діяльності?
3. Як Ви розумієте поняття «репутація»?
4. Чи повинен публічний службовець у позаробочий час дотримуватись норм ділового етикету?
5. Чому у професійній діяльності існує заборона на формування інтимно-особистісного спілкування?

5. Завдання самостійної роботи

Тема 1. Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення

Реферати, есе:

1. Етика, мораль, моральність.
2. Етика, мораль, право і політика.
3. Суспільний договір як етичний і правовий концепт.
4. Сутність і завдання професійної діяльності у сучасному світі.
5. Цінності виживання і цінності самореалізації. Традиціоналізм як проголошення ієрархії усталених цінностей у протиставленні до індивідуалізму.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Моральна свідомість і моральна практика: проблеми взаємодії та взаємозв'язку.
2. Трудова мораль і професійна етика: співставлення та аналіз понять.
3. Проблеми особистісної самоідентифікації. «Етика автентичності» (Ч.Тейлор).
4. Мораль у системі соціальних цінностей. Плюралізм цінностей і моральний реалізм сучасного суспільства. «Світове дослідження цінностей» (WVS) як прикладна форма дослідження ціннісних змін у суспільному житті.
5. Норма як елемент моральної свідомості. Структура моральних норм та їх зв'язок з нормами права.

Практичні завдання:

1. Дайте порівняльну характеристику формам суспільної свідомості та системам регуляції суспільних відносин (мораль, релігія, право, політика).
2. Наведіть приклади солідарної взаємодії моральних і правових норм, а також їх протистояння.

3. Позитивні і негативні аспекти моралі як способу регуляції суспільного життя.
4. Чи вірне твердження: «Те, що відбуваються вдома між членами подружжя в їхньому приватному житті, є їхньою особистою справою. Соціальні служби і поліція в це втручатися не повинні»?
5. Чи є расизм виключно справою совісті кожної особи? Обґрунтуйте відповідь.

Тема 2. Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель

Реферати, есе:

1. Громадянські чесноти публічного службовця: моральні та професійно-етичні аспекти.
2. Взаємозв'язок професіоналізму та моральності в діяльності публічного службовця.
3. Людська гідність і гендерна рівність.
4. Дискримінація і субординація як різні форми соціального порядку. Дискримінація як альтернативна форма регуляції суспільного життя.
5. Альтруїзм і професійне вигорання як етичні проблеми.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Гідність особи як вихідна основа соціальної взаємодії.
2. Людський фактор у професійній діяльності.
3. Толерантність і недискримінація як вимога і виклик сучасності.
4. Мета реалізації принципу верховенства права у діяльності публічних службовців.
5. Честь і гідність публічного службовця.

Практичні завдання:

1. У неформальному спілкуванні серед колег усе частіше лунає твердження про безправність публічних службовців. Водночас при цьому у позаслужбовому спілкуванні Ваш знайомий виголошує: «Публічні службовці мають набагато більше прав, ніж рядові громадяни». Для проведення роз'яснювальної роботи Вам необхідно відповісти на питання: чи має публічний службовець більше прав, ніж громадянин?

2. У діалозі з колегою лунає фраза: «Жінки ніколи не зможуть бути гарними публічними службовцями, тому що вони не наділені емоційною стриманістю й інтелектом, щоб виконувати завдання, які стоять перед спеціалістами цієї професії»? Чим, на Вашу думку, зумовлена така реакція колеги? Обґрунтуйте варіанти поведінки у цій ситуації.

3. Як Ви вважаєте, що є головним для публічного службовця у його професійній діяльності: буква закону чи етичні принципи? Проаналізуйте ситуацію, в якій колега по роботі закликає публічного службовця заради професійної солідарності «обійти» закон.

4. Яка відмінність між гідністю та професійною честю публічного службовця? Біля Вас зібралось товариство, яке критикує роботу працівників публічної служби. Як слід вчинити: втрутитися в дискусію, промовчати чи залишити це коло осіб?

5. Як чинити в тих випадках, коли публічний службовець вимушений обирати між «цивільними» моральним цінностями (наприклад, дружніми чи сімейними зв'язками) та професійним обов'язком? Проаналізуйте ситуацію відповідного морального конфлікту під час виконання службових обов'язків та обґрунтуйте Ваш варіант дії.

Тема 3. Культура професійної діяльності та імідж професіонала

Реферати, есе:

1. Довіра громадян як критерій ефективної діяльності публічних службовців.
2. Корпоративна культура публічної служби.
3. Формування іміджу як необхідний елемент професійної культури публічних службовців.
4. Самопрезентація у роботі публічних службовців.
5. Діловий етикет і стиль працівника публічної служби.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Корпоративна культура і діловий етикет: співвідношення понять.
2. Дрес-код: історія виникнення і мета запровадження.
3. Мережний етикет.
4. Імідж і репутація професіонала.
5. Що таке конфлікт інтересів? У чому полягає етичний зміст даного поняття?

Практичні завдання:

1. Які етичні прийоми спілкування та стосунки загалом поєднують колектив і особистість?
2. Чому скромність вважається позитивною, а амбіційність – ні? Адже завдяки останній людина частіше досягає бажаного?
3. Чи може сумлінне виконання службових обов'язків бути моральним вчинком? За яких обставин?
4. Сформулюйте етичну аргументацію реалізації принципу гендерної рівності у можливості як матері, так і батька дитини отримати оплачувану декретну відпустку.
5. Висловіть свою позицію щодо думки про те, що людина не повинна створювати сім'ю і народжувати дітей, допоки не зробить кар'єру.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану з навчальної дисципліни “Етичні основи управлінської діяльності” курсових та дипломних робіт не

передбачено, але до індивідуальних завдань, не передбачених навчальним планом, належать: написання рефератів, есе, аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на круглих столах тощо.

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, інноваційні.

8. Форми і методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка, тестовий контроль та рейтинговий контроль тощо. Поточний контроль може бути реалізований у формі виконання завдань, виступів на семінарських заняттях, проведення контрольних робіт, колоквиумів тощо.

Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на семінарських заняттях, написання рефератів, есе тощо.

Розподіл балів для проведення іспиту

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)			Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
			залік	
Мах 60%			Мах 40%	Мах 100%
T1	T2	T3		
20	20	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка, програмне забезпечення, за допомогою якого проводяться дистанційні навчання з дисципліни, тощо.

10. Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
2. Свобода людини як етична проблема.
3. Інструментарій професійної етики публічної служби. Етичні кодекси як інструменти професійної етики.
4. Етичний кодекс і Дисциплінарний статут: спільне і відмінне.
5. Міжнародні стандарти у формуванні професійної етики публічної служби.
6. Національні джерела з питань професійної етики публічної служби.
7. Професійні обов'язки публічного службовця: етичний аспект.
8. Питання оновлення нормативно-правових засад професійної етики публічної служби.
9. Суспільний договір як етичний і правовий концепт.
10. Оцінка громадської думки і професійна репутація.
11. «Мужність бути» (П.Тілліх) як виклик сучасності.
12. Людська гідність і права людини.
13. Плюралізм цінностей і моральний реалізм.
14. Сутність і специфіка моральних цінностей. Цінність людського життя як проблема етики.
15. Толерантність і недискримінація як вихідні настанови професійної діяльності.
16. Упередження, стереотип, дискримінація: співставлення та порівняльний аналіз понять.
17. Гендерна рівність як феномен сучасної культури.
18. Людська гідність і гендерна рівність.
19. Расизм і ксенофобія як етична проблема.
20. Проблема дотримання універсальних принципів моралі у суспільствах перехідного типу.
21. Актуальні морально-етичні проблеми сучасного суспільства: сутність, значення, основні підходи до розв'язання.
22. Мораль та інституційна регуляція суспільного життя.
23. Моральний вимір особистості й суспільства.
24. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
25. Етичні принципи: сутність і види.
26. Справедливість як категорія та принцип професійної етики.
27. Совість як контроль-регулятивний механізм свідомості особи.
28. Характеристика сорому і сумніву як форм виявлення совісті.
29. Характеристика почуттів сорому і провини як форм виявлення совісті.
30. Поняття моральної свободи і необхідності. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі.

31. Моральний вибір як етико-світоглядна проблема. Роль морального обов'язку і совісті у здійсненні морального вибору.
32. Страх, сором, совість: співставлення та порівняльний аналіз понять.
33. Обов'язок та відповідальність. Співвідношення службового та морального обов'язку у професійній діяльності.
34. Морально-професійна деформація: сутність та шляхи її подолання.
35. Поняття та сутність корпоративної культури.
36. Принципи та основні завдання корпоративної культури.
37. Функції корпоративної культури.
38. Місце і роль особистого іміджу керівника у формуванні корпоративної культури.
39. Корпоративна культура як засіб громадського контролю за моральною і професійною поведінкою публічних службовців.
40. Корпоративна культура в структурі етичного знання.
41. Поняття «моральна культура», «культура професійної діяльності». Взаємозалежність розвиненої моральної культури і професійних якостей особи.
42. Етикет як історичне явище: історія виникнення та розвитку.
43. Службовий (діловий) етикет: історія виникнення та розвитку.
44. Мережний етикет.
45. Етикет дозвілля.
46. Етика ділового спілкування. Відмінність службового етикету і професійного такту.
47. Культура зовнішнього вигляду.
48. Імідж професіонала.
49. Імідж і репутація.
50. Мистецтво спілкування і проблеми формування позитивного іміджу професіонала.
51. Культура мовлення як елемент професійної культури.
52. Індивідуалізм як загальнокультурна настанова сучасності.
53. Традиція як проголошення ієрархії усталених цінностей у протиставленні індивідуалізму.
54. Етика, етикет, імідж: співставлення та порівняльний аналіз понять.
55. Сутність і різновиди усного та письмового ділового спілкування.
56. Культура взаємовідносин як визначальна складова службового (ділового) етикету.
57. Корпоративна культура і діловий етикет: співвідношення понять.
58. Дрес-код: історія виникнення і мета запровадження.
59. Субординація й авторитаризм.
60. Неформальні стосунки в колективі: «за» і «проти».

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

Підручники:

1. Василевська Т.Е. Етика в публічній службі: підручник. К.: НАДУ, 2018. 256 с.
2. Петрова Г.М. Принципи і стандарти професійної етики як складової запобігання і протидії корупції. Етичні кодекси як інструменти запобігання та протидії корупції. *Антикорупційний менеджмент: Підручник*. К.: НАВС, 2021. С. 193-205.

Навчальні посібники:

3. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика. Навч. посіб./ За наук. ред. Панченко В. І. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
4. Вознюк Н. Етика: Навчальний посібник. К., 2019. 300 с.
5. Гринчак А.А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму: Навчальний посібник. Х., 2018. 248 с.
6. Корпоративна культура: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Т.І. Євтухової, Ю. В. Легенька. К.: ДП «Укртехінформ», 2013. 185 с.
7. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с. URL: <http://povaha.org.ua/wp-content/uploads/2015/01/dp-2014-17.pdf>
8. Професійна етика: Мультимедійний навчальний посібник. Свідоцтво № 108152 від 23.09.2021. URL: https://arm.naiuu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/media_per.html
9. Професійна та корпоративна етика: навч. посіб. / за ред., В.І. Панченко. К.: 2019 ВПЦ «Київський університет», 2019. 197 с.

Нормативно-правові акти:

10. Декларація принципів толерантності: затв. резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16.11.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
11. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань: резолюція 36/55 Генеральної Асамблеї ООН від 25 листоп. 1981 р. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43860>
12. Загальна декларація прав людини: затв. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
13. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. *Офіц. вісн. України від 27 верес. 2016 р.* 2016. № 74.
14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: ратиф. Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16>.
15. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

16. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
17. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: затв. резолюцією 51/59 Генеральної Асамблеї ООН від 12.12.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788.
18. Про державну службу: Закон України від 22 січ. 2016 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 4.
19. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
20. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
21. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року). URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.
22. Щодо підвищення рівня толерантності та запобігання поширенню ксенофобських настроїв : рішення Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі 18 черв. 2013 № 32. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr032623-13#Text>

Додаткова

Першоджерела

23. Апель К.-О. Дискурс і відповідальність: проблема переходу до постконвенціональної моралі. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. 430 с.
24. Арендт Х. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 367 с.
25. Бадью А. Етика. Нарис про розуміння зла. К.: Комубук, 2016. 192 с.
26. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 280 с.
27. Енаф М. Ціна істини: дар, гроші, філософія. К.: Дух і літера, 2019. 512 с.
28. Попович М. Філософія свободи. Х.: «Фоліо», 2018. 524 с.
29. Рікер П. Право і справедливість. К.: Дух і Літера, 2002. 196 с.
30. Роулз Дж. Теорія справедливості. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. 822 с.
31. Свендсен Ларс Фр. Г. Філософія свободи. Л.: Вид-во Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 2016. 335 с.
32. Северино Е. Сутність нігілізму. К.: Темпора, 2020. 688 с.
33. Скейлз Енн. Фемінізм у праві: активізм, юридична практика та правова теорія. К., 2019. 215 с.
34. Снайдер Т. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. з англ. Г. Герасим. Л.: Човен, 2020. 392 с.
35. Тейлор Ч. Етика автентичності. К.: Дух і Літера, 2002. 128 с.

36. Тиллих П. Мужество быть / Пер. с англ. О.Седаковой. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 200 с.
37. Фромм Е. Втеча від свободи. Х.: КСД, 2019. 288 с.
38. Шаап С. Мстива отрута: Ріст невдоволення. К.: Вид-во Жупанського, 2015. 224 с.
39. Яцино М. Культура індивідуалізму. Х.: Гуманитарний Центр, 2012. 280 с.

Довідкові видання

40. Бесчасний В.М., Кононенко Т.В., Сабельникова Т.М. Етикет і професійна етика поліцейського. К.: ВД «Дакор», 2019. 216 с.
41. Василевська Т. Е., Саламатов В. О. Етика державного службовця як засіб запобігання та протидії корупції: навч.-метод. матеріали. К.: НАДУ, 2011. 72 с.
42. Віллорія М. Етика державної служби: запобігання конфлікту інтересів та вимоги до законодавства. К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2010. 104 с.
43. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. К.: Основи, 2017. 256 с.
44. Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджені рішенням НАЗК від 29.09.2017 р. № 839. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/47334.pdf>.
45. Основні принципи професійної етики поліцейського [Текст]: пам'ятка / В.М. Кравець, Т. А. Кумеда, О. В. Павлишин, Г. М. Петрова та ін.; за наук. ред. М. В. Костицького. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с.
46. Петрова Г. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: пам'ятка / Петрова Г.М. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 100 с.
47. Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу та США): інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <https://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf>.
48. Філіппова І. Етикет – це легко. К.: «Видавничий дім «САМ», 2019. 240 с.
49. Циммер К. Еволюція. Тріумф ідеї. Х.: КСД, 2020. 400 с.
50. Шивельбуш В. Речі і люди: Есей про споживання. К.: Ніка-Центр; Л.: Видавництво Анетти Антоненко, 2018. 192 с.

Монографії:

51. Бровко Н. І. Філософсько-правові засади формування правосвідомості особистості в процесі навчання та виховання: монографія / наук. ред. М. В. Костицький. Біла Церква, 2018. 432 с.
52. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія /авт.кол. : В.В. Василевич, Т.Е. Василевська,

- В.Ф. Нестерович та ін.; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка, В.Л. Федоренка. К.: Вид-во Ліра-К; НАДУ, 2016. 542 с.
53. Добросочесність на державній службі: тематичний огляд політики ОЕСР «Poliscy Brief». URL: <http://www.center.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/56/Oktober2008.pdf>.
54. Європеїзація Центральної та Східної Європи / Шіммельфенніг, Франк; Ульріх Зедельмаєр: Наук. вид. Пер з англ. К.: Юніверс, 2010. 288 с.
55. Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія / наук. ред. М. В. Костицький. Київ: Логос, 2019. 346 с.
56. Ленсіоні П. Перевага. У чому сила корпоративної культури / П. Ленсіоні. К.: Наш формат, 2017. 224 с.
57. Лютий Т. Культура принад і спротиву. К.: Темпора, 2020. 576 с.
58. Малахов В.А., Мулярчук Є.І., Жулай В.Д., Савельєва М.Ю. Цивілізаційні виміри моральності: Зміна парадигм / НАН України, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. К.: Наукова думка, 2007. 676 с.
59. Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід: монографія / С.М. Серьогін, О.В. Антонова, Н.Т. Гончарук та ін.; за заг. ред. та наук. ред. С.М. Серьогіна. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2007. 277 с.
60. Мулярчук Є.І. Філософія і педагогіка покликання: монографія. К.: Дух і Літера, 2019. 344 с.
61. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна, О.В. Павлишин та ін.] за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.
62. Саламатов В.О. Когнітивні моделі соціальної реальності в державному управлінні: сутність, можливості та механізми застосування: монографія. К.: НАДУ, 2006. 212 с.
63. Ціннісно-нормативне обґрунтування соціальних теорій. К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2013. 456 с.

Статті:

64. Бадью А. Демократія та корупція: філософія нерівності. *Бадью А. Століття*. Л.: Вид-во Кальварія; К.: Ніка-Центр, 2014. С. 296-300.
65. Гнасуну Б. Резони, правила, права. *Філософська думка*. 2009. № 4. С. 67-74.
66. Костицький М.В., Кушакова-Костицька Н.В. Роль і місце нової еліти в історичному процесі розвитку людської цивілізації. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 2 (18). С. 86-92.
67. Мариневич М. Як Україні виростити крила: Виступи, доповідя, інтерв'ю (2018-2021 рр.). К.: Дух і Літера, 2021. 272 с.
68. Павлишин О. В. Дурдинець М.Ю. Світоглядні та політико-правові передумови протидії корупції в сучасних умовах розвитку українського

суспільства. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст]* : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) / [ред. кол. В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський, М. В. Костицький та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 80-84. Ч. 1. 252 с.

69. Роговенко М.М., Семижон А.В. Проблема аномії в історії філософсько-правової думки. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 1 (17). С. 67 – 76.

70. Стрельченко О.Г. Доктринальна характеристика публічної служби в Україні: поняття та класифікація. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 1 (17). 2019. С. 104-110.

71. Улунова Г.Є. Професійний етикет державних службовців : навчально-методичний посібник [для слухачів центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій]. Суми, 2010. 45 с.

72. Федорів Т.В. Співвідношення понять «імідж» та «репутація» у державному управлінні. *Вісник НАДУ*. 2011. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Fedoriv.pdf>

73. Фукуяма Ф. Що таке корупція? URL: <https://zbruc.eu/node/52257>

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua>
4. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Українська правнича фундація <https://www.facebook.com/ULFoundation/>
6. Електронний репозитарій НАВС: <http://elar.naiou.kiev.ua/>